

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. дн Георги Цветков Алексиев относно дисертационен труд на тема: „*ФЛУВИАЛНА МОРФОЛИТОДИНАМИКА ВЪВ ВИСОКОПЛАНИНСКИЯ ПОЯС НА ПИРИН ПЛАНИНА*“ за получаване на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност 01.08.03. „Геоморфология и палеогеография“, с автор: *СОНЯ СТОЯНОВА СТОЯНОВА*

Представеният дисертационен труд е посветен на актуалния научен проблем за флувиалната морфолитодинамика във високопланинския пояс на Пирин. Тази актуалност и значимост на темата се обосновава и подсилва от безспорните доказателства, че високопланинските пространства не само притежават природоресурсен потенциал, но същевременно се оказват изключително чувствителни към антропогенния натиск и глобалните климатични колебания, обуславящи промени в природната среда. Независимо, че значителни пространства от Пирин са под защита, големият туристически интерес и урбанизацията ѝ, увеличават риска от нарастване на антропогенния натиск върху природната среда. Поради това получените резултати могат да бъдат добър индикатор за настоящи и бъдещи трансформации в природната среда.

Прави впечатление, че докторантът е много добре запознат с досегашните изследвания, осветляващи предимно “глациалния и периглациалния релеф”, както и редица други геоморфоложки проблеми. Досега системни геоморфоложки проучвания и мониторинг на екзогенезата в Пирин не са провеждани. Стартирането на такъв тип изследвания ще доведе до една по-пълна представа за типа, динамиката, скоростта и разпространението на протичащия низходящ литодинамичен поток, а също до изясняване на мястото и ролята на водещия фактор и тенденциите в развитието на морфолитодинамиката и идентифициране на локалитети на риска.

Дисертационният труд оставя добро впечатление с логичното и последователно структуриране на текста, ясения научен език, правилно определяне на обекта, аргументирано дефиниране на целта и формулиране на четири задачи за нейното постигане. Дисертацията изпъква с техническото си оформление, илюстрирано с многобройни графики, фотоси, картна и таблична информация и разбира се най-вече с резултати и интерпретации на богатия фактически материал от теренни и мониторингови наблюдения и експериментално изучаване на природната геосистема в ключови

участъци.

В теоретико-методологично отношение в работата са изяснени основните понятия и са представени методическия подход и методиката на изследване.

Методичният подход включва класическите етапи на всяко геоморфолошко изследване – подготвителен, теренен и аналитичен-камерален. Етапите са описани в хронологичната последователност на провеждането им, с детайлна информация относно специфичните параметри на изследователския процес на всеки етап от работата.

Основните понятия са обосновани вследствие от целенасочен и аналитичен преглед на досегашните публикации по въпроса, в резултат на което авторът определя ключовия термин на своята работа – „флувиална морфолитодинамика“, включваща понятията „морфодинамика“ и „литогенез“ или низходящия транселувиален литодинамичен поток в обсега на високопланинския пояс на Пирин планина.

Ключовите участъци са представени изчерпателно, като за всеки участък са описани съответните площадки, репери, маркировки, климатични станции, сондажи, профили на опробване и анализи (седиментоложки, минераложки, споро-поленов анализ) за палеогеографски реконструкции през холоцена. Използваната методика е представителна, комплексна и включва системно геоморфолошко картиране в М 1:50 000 с използване на ГИС и GPS, в рамките на добре обособени четири ключови участъка, главно във високопланинския пояс – Беговишкият, Синанишкият, Бъндеришкият и Демиркапийският. В тези участъци са извършени мониторингови и експериментални изследвания върху динамиката на срутищно-сипейните, криповите, солифлукционните, флувиалните процеси и формирането на транселувиални склонови наслаги и корелативни тела.

Съществена част от работата представляват анализите на условията и факторите, обуславящи флувиалната морфолитодинамика във високопланинския пояс на Пирин. Разгледани са предимно морфоложките (морфографски и морфометрични), климатичните, литолого-тектонските, хидроложките, педоложките и растителните условия.

Въпреки изчерпателните анализи на различните компоненти на природната среда като условия и фактори, влияещи върху

флувиалната литодинамика, тези анализи остават на ниво общи заключения и обобщения. Няма ясно разграничаване между условията в природната среда и извеждането на водещото място и роля на главния фактор върху флувиалната литодинамика. Би било съществен научен принос, ако докторанта премине от това ниво към търсене на конкретна взаимнообвързаност между причината, движещата сила и флувиалната литодинамика (ритмичния масообмен) във високопланинския пояс на Пирин.

Най-съществената част от работата е характеристиката на флувиалната морфолитодинамика или взаимно свързани процеси и явления във високопланинския пояс, явяващи се сегмент от низходящия литодинамичен поток към ниските склонове на планината. Изследването на флувиалните литодинамични процеси и форми е положено върху солидна теоретична основа и опита на предшестващи изследователи, но наред с това авторът стъпва и върху богата, собствена експериментално-полева информация от ключовите участъци, заложили в представителни локалитети, в обсега на планинската геосистема. В резултат на мониторингови и експериментални изследвания в ключови участъци, авторът създава и нова база от данни, касаещи режима и скоростта на някои склонови процеси – крийп, ерозия, суфозия, срутища и др. Анализът на резултатите от камералната и теренната работа позволява авторът да направи изводи за типичните флувиални процеси и форми във високопланинския пояс на планинските геосистеми.

Дисертантът има отпечатани четири научни публикации, от които три в съавторство: едно научно съобщение на английски език в Доклади БАН, две статии на български в Бъл. Геол. д-во и един самостоятелен доклад, изнесен и отпечатан в Научен сборник от проведена международна научна конференция в Румъния.

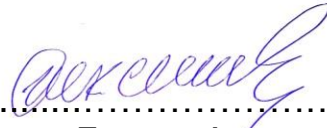
Авторефератът е добре оформен и резюмира достатъчно ясно и коректно основните резултати и виждания, изложени в дисертационния труд.

От гореизложеното проличава, че докторанта Соня Стоянова е усвоила теоретико-методологичните и технологични подходи при изследване на флувиалната морфолитодинамика във високопланинския пояс. Формирала е знания, опит и професионални умения по извеждане на актуалността на научния проблем, дефиниране на целта и задачите и използване на актуални

информационни технологии при провеждане на самостоятелна и в екип научно-изследователска дейност. Това се демонстрира от добрия научен стил на изложение и извършения логичен, последователен и компетентен научен анализ и оценка на състоянието и литодинамиката във високопланинския пояс на Пирин. Прилагането на комплексния поход в изследването е позволило решаването на поставената цел, която е реализирана в обобщения и изводи.

В заключение считам, че дисертационният труд на Соня Стоянова отговаря на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. Това ми дава всички основания да препоръчам на членовете на Научното жури да присъдят на Соня Стоянова образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност 01.08.03. „Геоморфология и палеогеография“.

03. 09. 2019 г.
гр. София

Изготвил становището:.....
(проф. дн Георги Алексиев)